

Integreret forskningsoversigt

EnTrust-projektet, der er finansieret af EU's forsknings- og innovationsprogram Horizon2020, undersøger dynamikkerne i tillid og mistillid til regeringsførelse i hele Europa og undersøger disse dynamikers konsekvenser for demokratisk deltagelse og styringspraksisser. Ved at undersøge tillid på forskellige niveauer – fra bureaukrati på gadeplan til indflydelse fra medier og sociale bevægelser – identificerer projektet de vigtigste faktorer, der former tillidsdynamikkerne og skitserer strategier til forbedringer af ansvarlig regeringsførelse og offentlig tillid. Dette dokument giver et kortfattet overblik over EnTrust-projektet og fremhæver dets vigtigste ambitioner og resultater på tværs af arbejdsplanen et til syv.

WP1: Det teoretiske og normative grundlag for tillid og mistillid

Forskningsmæssig baggrund

Det primære mål med arbejdsplanen 1 (WP1) var at indsamle og syntetisere de nuværende forståelser af tillid og mistillid inden for regeringsførelse med det formål at give et grundigt og tværfagligt resumé af fænomenernes aspekter, motiverende faktorer og konsekvenser. Gennem hele forløbet raffinerede og udvidede WP1 omhyggeligt en konceptuel og teoretisk ramme, der var designet til både at informere og afspejle de undersøgelser, der blev udført i projektets efterfølgende faser.

Det konceptuelle og teoretiske arbejde var baseret på to undersøgelsesdele. På den ene side blev der udført skrivebordsforskning for at gennemgå eksisterende litteratur inden for politologi, sociologi, psykologi, medievidenskab og filosofi. WP1 forsøgte at opsummere disse centrale indsigter, fremhæve

eksisterende forskningshuller og introducere en konceptuel ramme, der havde til formål at forfine vores viden og vejlede fremtidige undersøgelser. På den anden side blev der skrevet en række notater for at opsummere hovedresultatet af det empiriske forskningsarbejde og uddrage de vigtigste konceptuelle og teoretiske erfaringer. På baggrund af begge dele af undersøgelsen blev der udviklet en nuanceret tilgang til undersøgelsen af tillid og mistillid, der advokerer for en bred forståelse, der anerkender den rolle, som tillid og mistillid spiller med hensyn til at øge ansvarlighed og gennemsigtighed inden for regeringsstrukturer.

De vigtigste resultater

Litteraturgennemgangen fremhævede, at selv om tidligere forskning berigede vores forståelse af tillid til regeringsførelse, havde den også bemærkelsesværdige begrænsninger. For det første havde forskningen en tendens til forenklet at sidestille mistillid med lav tillid, hvilket ikke inkluderede de subtile forskelle mellem uvidenhed, apati eller ligegyldighed. Desuden har forskningen ikke i tilstrækkelig grad behandlet EU's unikke forvaltningsramme eller det psykologiske grundlag for tillid, hvilket har resulteret i vage konklusioner om samspillet mellem national og europæisk styring og utilstrækkelig forståelse af tillidens udvikling på tværs af forskellige politiske og kulturelle landskaber. For det andet mangler der en sammenhængende ramme, der forener rationelt-utilitaristiske og normbaserede perspektiver. Der er også et bemærkelsesværdigt hul i forskningen om, hvordan tillid og mistillid fungerer på en indbyrdes afhængig og institutionaliseret måde inden for

regeringsførelse. Endelig reducerer normative diskussioner ofte tillid til et grundlæggende positivt aspekt og mistillid til et negativt, hvilket forenkler deres komplekse roller i demokratiet. Dette perspektiv overser tillidens kontekstafhængige karakter og værdien af kritisk medborgerskab, hvilket peger på behovet for en mere raffineret normativ model, der vurderer tillidens og mistillidens hensigtsmæssighed på tværs af forskellige personlige og institutionelle scenarier.

På denne baggrund foreslås en begrebsramme, der er centreret omkring tre nøgleforslag. For det første ser denne begrebsramme ikke tillid og mistillid som strenge modsætninger, men som komplementære fænomener, der kan sameksistere, og som hver især spiller forskellige roller i det politiske landskab. Dette perspektiv er kritisk overfor at se tillid og mistillid som blot modsatte poler eller funktionelle ækvivalenter, men går i stedet ind for et dualistisk syn, der fremhæver fænomenernes unikke egenskaber og påvirkninger på forskellige niveauer. Det understreges, at tillid og mistillid eksisterer side om side, formet af forskellige faktorer, og samtidig påvirker borgerens opfattelse af offentlige institutioner. En analyse af både tillid og mistillid giver en dybere forståelse af demokratisk regeringsførelse og slår til lyd for "oplyst tillid", hvor borgerne på en og samme tid har tillid til og gransker politiske figurer og institutioner, idet det anerkendes, at mistillid kan give næring til demokratisk innovation ved at tilskynde til årvågent tilsyn med autoriteter, mens ubetinget tillid kan underminere den ved at lægge for stor vægt på loyalitet og gensidighed. I denne forbindelse skal der dog tages højde for tilfælde, hvor der hverken er tillid eller mistillid til stede på grund af folks manglende engagement eller på grund af vægt på formelle regler frem for tillid til politiske enheder. Dermed adskiller tillid sig fra simpel afhængighed, da individer ofte er afhængige af mennesker,

teknologi og systemer for at fungere i hverdagen uden at overveje de underliggende tillidsaspekter i disse interaktioner.

For det andet understreger rammen tillidsrelationernes gensidige karakter og understreger betydningen af samspillet mellem borgerne og forskellige forvaltningsaktører. Denne relationelle tilgang ser ikke tillidsrelationer som simple holdninger og attituder mellem instanser, men fremhæver i stedet et komplekst samspil baseret på gensidig afhængighed mellem borgere og forvaltningsaktører. Dette gøres for at kunne undersøge, hvordan disse dynamikker formes og afspejler bredere samfundsmæssige tillidskulturer. Dette perspektiv betragter således gensidige afhængigheder mellem at give tillid og at modtage tillid, og mellem at give mistillid og at modtage mistillid. Det afslører, at tillid til regeringsførelse involverer gensidige og institutionelt indlejrede relationer, der giver en mere nuanceret forståelse af, hvordan tillid og mistillid gensidigt påvirker hinanden inden for den samfundsmæssige kontekst. Desuden rettes en kritik mod den almindelige tilgang i empirisk forskning, der udelukkende ser (institutionel) tillid fra tillidsgiverens perspektiv, idet den ser det som et psykologisk træk, en kulturel disposition eller en individuel vurdering af institutionel troværdighed. Den anbefalede tilgang understreger vigtigheden af at overveje alle facetter af institutionel tillid og mistillid, herunder tillidsgiver, tillidsmodtager og selve tillidsrelationens natur.

For det tredje er tillid og mistillid stærkt betinget og varierer på tværs af forskellige sociale grupper, lande og politiske systemer. Tillid og mistillid er ligeledes påvirket af faktorer som social ulighed, ideologisk polarisering og institutionelle præstationer. Omfattende forskning viser, at tillidsniveauer ikke er ensartet fordelt, men er formet af den sociopolitiske kontekst. Desuden kræver analysen af tillid og

mistillid til regeringsførelse et bredere perspektiv, der omfatter politiske, økonomiske og ekspertaktører på lokalt, nationalt og europæisk plan, idet man anerkender de komplekse indbyrdes afhængigheder og potentielle afsmittende virkninger mellem disse forskellige sfærer. Dette udvidede fokus giver mulighed for en mere nuanceret forståelse af tillidsdynamikken i systemer med flerniveaustyring, hvilket fremhæver variationen i tillid på tværs af forskellige institutionelle ordninger.

I forskning er det vigtigt at anvende en flerdimensionel og komparativ tilgang for at forstå den indviklede udvikling, vedligeholdelse og afvikling af tillid og mistillid inden for styring, der spænder over mikro-, meso- og makroniveauer. Denne tilgang anerkender, at individuelle oplevelser, gruppedynamikker og offentlige diskurser kollektivt former opfattelser af styring. Det understreger betydningen af at være opmærksom på det direkte samspil mellem borgere og repræsentanter for regeringsførelse, på organisationers og kollektive enheders rolle i politiske stridigheder samt på samfundsdebatternes indflydelse på offentlighedens opfattelse af troværdighed. Desuden fremhæver et komparativt perspektiv de betydelige forskelle i tillidsniveauer på tværs af forskellige sociopolitiske sammenhænge, som det ses i forskellige europæiske lande. Dette understreger behovet for en omfattende ramme, der tager højde for tillidens og mistillidens mangesidede karakter og deres konsekvenser for demokratisk regeringsførelse.

WP2: Tillid og mistillid på frontmedarbejderniveau i offentlig politik

Forskningsmæssig baggrund

EnTrust-projektets arbejdsplanke 2 (WP2) gennemførte en detaljeret analyse for at undersøge dynamikken i tillid og mistillid, især med

fokus på interaktioner mellem dårligt stillede familier og bureaukratiet på frontmedarbejderniveau. Dette forvaltningsområde er centralt og fungerer som det primære kontaktpunkt mellem borgerne og de administrative rammer. Målet var at belyse de forskellige niveauer, former, betingelser og mekanismer, hvormed tillid etableres, opretholdes eller mindskes i disse vigtige interaktioner.

Forskningen blev styret af kritiske spørgsmål og undersøgte de subjektive fortolkninger af tillid og mistillid fra både borgernes og frontlinjearbejdernes perspektiv. Det blev undersøgt, hvordan faktorer på tværs af forskellige lande påvirker tillidsopfattelser, indflydelsen af velfærdssystemer og *policy design* på mikroniveau, effekterne af nationale tillidskulturer samt frontlinjearbejdernes og borgernes specifikke erfaringer, der danner grundlaget for tillidsdynamikken.

WP2's metode var baseret på kvalitativ forskning, primært interviews gennemført mellem marts 2020 og februar 2021. Undersøgelsen omfattede forskellige lande, herunder Tjekkiet, Danmark, Tyskland, Grækenland, Italien, Polen og Serbien, og havde deltagere fra både store og små byer. Denne tilgang sikrede en omfattende indsamling af erfaringer på tværs af forskellige aldersgrupper, niveauer af erhvervs erfaring og forskellige afdelinger eller sektioner af velfærdsinstitutioner og sociale tjenester. Det rige datasæt til analysen bestod af 115 interviews med frontlinjearbejdere og 117 med borgere, der modtog social bistand. Alle interviews blev optaget, transskriberet og analyseret ved hjælp af induktiv indholdsanalyse forankret i principper fra *grounded theory*.

De vigtigste resultater

Den omfattende analyse af interviews i EnTrust-projektets arbejdsplanke 2 (WP2)

afsløre et komplekst landskab af tillids- og mistillidsrelationer til frontlinjemedarbejdere med betydelige variationer mellem forskellige lande. Erfaringerne fra borgere og socialrådgivere fra de involverede lande viste, at tillid og mistillid begrebsliggøres i relationer, hvor troværdighed fremstår som en nøglekomponent. Dette synspunkt anerkender tillid som en dynamisk, udviklende konstruktion, der formes af begge involverede parter gensidige handlinger og reaktioner. Samspillet mellem borgere og frontlinjemedarbejdere i de sociale tilbud indeholdt generelt en vis grad af tillid, men stod i kontrast til en bredere mistillid til det institutionelle system for social bistand. Denne modsætning var tydelig i forskellige lande og fremhævede en tydelig kløft mellem individuelle og systemiske opfattelser af troværdighed. I disse interaktioner bliver den gensidige karakter af tillid og mistillid tydelig, hvor en borgers mistillid kan føre til en sagsbehandlers skepsis og potentielt blive til en spiral af gensidig mistillid, der underminerer effektiviteten af sociale velfærdssystemer.

I Danmark blev betydningen af kommunikation især fremhævet, hvilket tyder på, at bedre kommunikation er nøglen til at øge tilliden. Udviklingen af tillid eller mistillid over tid og gensidigheden i forholdet mellem borgere og frontlinjearbejdere blev identificeret som afgørende faktorer, der påvirker tillidsdynamikken. Tillid var stærkt forbundet med, at sagsbehandlere blev opfattet som pålidelige og behandlede klienter som individer, hvilket sikrede en betydelig grad af autonomi. Det er imidlertid afgørende at erkende, at en overflod af tillid kan føre til selvtilfredshed og utilstrækkeligt kritisk engagement, hvilket potentielt kan fastholde ineffektivitet.

Omvendt varierede de faktorer, der bidrog til mistillid, fra land til land. I Tjekkiet, Serbien og Polen og til en vis grad i Tyskland blev mistilliden næret af en række faktorer, herunder

manglende overholdelse af faglige standarder, manglende respekt, systemformaliteter og fragmentering, oplevelser af uretfærdighed, lave ydelser, streng transgvurdering, kontrollerende praksis og i nogle tilfælde diskrimination på grund af etnicitet. I Tyskland og Polen rapporterede borgerne, at deres tillid til sagsbehandlerne var blevet styrket efter at have modtaget bistand, hvilket tyder på, at positive erfaringer med individuelle sagsbehandlere kan påvirke det generelle tillidsniveau.

Selvom undersøgelsen afslørede en høj grad af lighed med hensyn til tillidsskabende processer og tillidsfunktioner på tværs af lande, spillede landespecifikke systemiske og kontekstuelle faktorer også en rolle i udformningen af tillid eller mistillid. Disse faktorer omfattede graden af institutionel fragmentering i social bistand, opgavespecialisering, om borgernes indtræden i systemet var frivillig eller ikke-frivillig, frontlinjemedarbejdernes arbejdsbyrde, underbemanding, personalerotation, erhvervsmæssig udbrændthed, stress ved at ansøge om velfærd og kvaliteten af den direkte kommunikation og samarbejdet mellem sagsbehandlere og klienter.

Tillid og mistillid viste sig at være dynamisk og udvikle sig på baggrund af de involverede parter erfaringer. Tillid til den enkelte sagsbehandler udviklede sig ikke nødvendigvis til tillid til det bredere sociale system, og der var potentiale for en eskalering af mistillid baseret på klienternes følelser. Frontlinjearbejdere oplevede ofte samtidig tillid og mistillid til deres klienter, hvilket tilføjede endnu et lag til den udviklede karakter af disse relationer.

Effekten af tillid og mistillid manifesterede sig på forskellige måder. Tillid styrkede samarbejdet mellem sagsbehandlere og borgere og forbedrede ydelsernes effektivitet og kvalitet. For sagsbehandlerne gjorde tillid sagsbehandlingen mere smidig, baseret på villigheden til

at sænke formalitetsniveauet, når det var muligt. For borgerne førte tillid til at åbne op og afsløre private problemstillinger, følge sagsbehandlernes forslag og en følelse af sikkerhed. Samtidig kan mistillid, der typisk betragtes negativt, fungere som en vigtig mekanisme for ansvarlighed ved at anspore til nødvendige systemreformer. Selv om de fleste borgere i en bredere politisk sammenhæng viste begrænset interesse for politik og i stedet fokuserede på "hverdagslivet", udtrykte et betydeligt antal en positiv tillid til EU som helhed og værdsatte fordelene ved EU-medlemskab.

WP3: Demokratiske sociale bevægelers rolle i opbygningen af tillid og mistillid

Forskningsmæssig baggrund

EnTrust-projektets arbejdsplan 3 (WP3) havde til formål at undersøge nye demokratiske sociale bevægelers rolle i nutidens styringsstrukturer. Forskningen havde til formål at forstå, hvordan disse bevægelser påvirker politisk deltagelse og offentlig tillid, mens borgerne i stigende grad frigør sig fra traditionelle politiske institutioner. WP3 forsøgte at dykke ned i disse bevægelers interne demokrati, deres indvirkning på tilliden til regeringsførelse, deres interaktion med offentligheden og andre sociale aktører og effekterne af deres strategier for engagement eller konfrontationer med institutioner på samfundets tillid. Målet var at give en detaljeret analyse af dynamikken i nye demokratiske sociale bevægelser og deres konsekvenser for demokratisk engagement og tillid til styringssystemer.

WP3 forsøgte at afdække, hvordan disse bevægelser fungerer som alternative platforme for politisk deltagelse, hvilket potentielt kan omforme den konventionelle struktur for tillid til regeringsførelse. Fra marts til maj 2021 blev der gennemført fokusgruppeinterviews med

deltagere fra sociale bevægelser i Tjekkiet, Danmark, Tyskland, Grækenland, Italien, Polen og Serbien. Hver social bevægelse var repræsenteret af en fokusgruppe med kerne-medlemmer og en anden med mere perifere tilhængere af bevægelsen. "Sneboldeffektmetoden" blev brugt til rekruttering af deltagere. Denne metode gav mulighed for en grundig undersøgelse af bevægelsernes syn på internt demokrati, tillid til institutioner og deres strategier for samarbejde med både statslige og ikke-statslige organisationer.

Undersøgelsen dykkede ned i det udviklede forhold mellem tillid og mistillid på tværs af forskellige europæiske samfund og undersøgte disse bevægelers interne operationer, deres engagement med borgerne og de bredere konsekvenser for demokratisk engagement og institutionel tillid.

De vigtigste resultater

Undersøgelsen viste, at de fleste sociale bevægelser er kendetegnet ved decentrale strukturer, hvor organiseringen er baseret på fortjeneste og/eller praksis. Disse grupper uddelegerer typisk opgaver baseret på individuelle egenskaber, præferencer og tilgængelighed, hvor beslutningstagningen primært er i hænderne på kernegrupperne. Medlemskab er betinget af inklusion, da åbenhed over for nye medlemmer er betinget af fælles værdier og en afvisning af forskelsbehandling og social udstødelse. Samlet set omfatter disse bevægelser intern decentralisering og horisontalitet, prioriterer deliberativ praksis og fremhæver betydningen af lighed og inklusion.

EnTrust-projektets resultater kaster lys over de nuancerede roller, som tillid og mistillid spiller i dynamikken i disse bevægelser og i deres interaktioner med styringsstrukturer. Det viste sig, at generel tillid blev anset som afgørende for samfundets funktionsmåde, mens

ekstreme former for (mis)tillid - såsom 'blind' eller 'naiv' tillid samt generel mistillid – blev set som negativt. Forskningen fremhæver, at et moderat niveau af mistillid anses for gavnligt, da det fremmer kritisk tænkning og årvågenhed blandt borgerne. Denne form for skepsis tilskynder individer til kritisk at sætte spørgsmålstejn og undersøge emner selv. Dette øger det demokratiske engagement og forhindrer selvtilstrækkelighed. Tværtimod kan overdrevne former for tillid underminere samfundets sammenhængskraft ved at modvirke kontrol og lade ukontrolleret magt gå uimodsagt.

Tillid spiller en central rolle i mobiliseringen af borgere inden for sociale bevægelser, da folk har tendens til at tilslutte sig bevægelser, de stoler på. Disse bevægelser anerkender også den rolle, som tillid spiller i at fremme social samhørighed og lette fælles handlinger. Undersøgelsen afslører forskellige opfattelser af tillid til institutioner på tværs af lande, med bemærkelsesværdig mistillid til politiske institutioner i Serbien, Italien, Polen, Grækenland og Tjekkiet. Derimod er der i Danmark og Tyskland en mere betinget tillid til institutioner.

Undersøgelsen observerede, at samarbejdet mellem sociale bevægelser og statslige institutioner (GI'er) og ikke-statslige organisationer (NGO'er) er selektivt og ofte anses for nødvendigt, men kan føre til uenighed mellem bevægelsens medlemmer. Dette samarbejde er for det meste lokalt (som det ses i Tyskland, Italien og Polen) og opfattes som havende uklare eller potentielt negative virkninger på borgernes tillid, med undtagelse af Danmark. Hermed belyser undersøgelsen den gensidige karakter af tillid og mistillid i forbindelse med sociale bevægelsers samarbejde med statslige og ikke-statslige organisationer. Tillid og mistillid er ikke statiske, men dynamiske, og de påvirker og påvirkes af disse bevægelsers

handling og interaktioner med institutioner. Denne gensidighed er tydelig i den måde, hvorpå bevægelsernes selektive samarbejde med institutioner enten kan opbygge eller undergrave tilliden. F.eks. har positivt engagement baseret på fælles værdier med NGO'er tendens til at øge borgernes tillid. I modsætning hertil kan nødvendigt og forsigtigt samarbejde med statslige institutioner, særligt når det opfattes som polariserende eller med uklare konsekvenser, afspejle og bidrage til en gensidig ond cirkel af mistillid mellem borgere og politiske institutioner. Dette indviklede samspil understreger den afgørende rolle, som sociale bevægelser spiller i medieringen af tillid og mistillid i demokratiske samfunds grundlæggende strukturer.

For at genopbygge eller styrke tilliden i samfundet foreslås det i undersøgelsen, at lokale og nationale institutioner bør være mere åbne, gennemsigtige, ansvarlige og aktivt engagere sig med borgerne. Sociale bevægelser understreger betydningen af dialog, udveksling og diskussion med borgerne, men er mindre højtlydte om handlinger på EU-plan, sandsynligvis på grund af en opfattelse af, at EU-institutionerne er mere løsrevet fra almindelige borgere. På trods af dette er der enighed om, at sociale bevægelser kan spille en vigtig rolle i at øge borgernes tillid, selv om der er delte meninger om strategierne for, hvordan dette kan opnås.

Med hensyn til demokrati og engagement varierer betydningen af at stemme som en form for politisk deltagelse på tværs af lande og bevægelser. Deltagere på tværs af Europa er enige om, at forskellige former for deltagelse er afgørende for en demokratiske livsførelse. Sociale bevægelser går ind for et mere deltagende og direkte demokrati og mener, at institutionerne bør engagere sig mere med borgerne. Sociale bevægelser betragtes næsten enstemmigt som vigtige aktører i at gøre

borgerne mere synlige og magtfulde i den offentlige og politiske sfære, hvilket tyder på, at aktiv deltagelse i disse bevægelser kan give borgerne mulighed for at skabe samfundsmæssige forandringer.

WP4: Mediernes rolle i opbygningen af tillid og mistillid: information eller polarisering?

Forskningsmæssig baggrund

Forskningen i arbejdsplan 4 (WP4) i EnTrust-projektet undersøgte den politiske journalistiks og nyhedsmediernes rolle som den vigtigste mediator af tillidsforhold i demokratiet. WP4 undersøgte forskellige niveauer af tillid *til* medierne og diskussioner af tillid *i* medierne. Mere specifikt analyserede den, hvordan tilliden til demokratisk regeringsførelse og videnskab anfægtes i både klassiske og sociale medier under Covid-19-pandemien. Ved at analysere, hvordan medierne skildrer og retfærdiggør (u)troværdigheden af regeringsførelse og eksperthandlinger, havde forskningen til formål at afgrænse de måder, hvorpå mediedækning og nyhedskommentarer bidrager til informeret meningsdannelse og kritik, eller omvendt polarisering af politiske holdninger, mobilisering af ekstreme holdninger og spredning af desinformation, der er rettet mod forskeres troværdighed, regeringer og politiske repræsentanter. Ved at vende sig fra tillidsanfægtelse til muligheder for tillidsskabelse kaster forskningen desuden lys over god praksis for at sikre journalistikkens kvalitet og bekæmpe desinformation.

Metoden omfattede en mangesidet tilgang, der involverede dataindsamling på tværs af syv europæiske lande: Tjekkiet, Danmark, Tyskland, Grækenland, Italien, Polen og Serbien. På grundlag af eksisterende opinionsundersøgelser indledte WP4 kortlægningen og

sammenligningen af skiftende niveauer af tillid *til* medierne i tre dimensioner, nemlig på tværs af forskellige lande, på tværs af forskellige typer medier og journalistiske produkter og på tværs af tid (2010-2020/21). Derefter foretog WP4 en komparative analyse af nyhedsrapportering om Covid-19-pandemien på tværs af forskellige medier og genererede rådata om (mis)tillidsskabelse *gennem* medierne. Det blev udvidet til også at undersøge brugerinteraktioner og kommentarer på forskellige avisers Facebook-sider og give indsigt i offentlige følelser og reaktioner. Derudover blev der gennemført omfattende interviews med eksperter, der beskæftiger sig med bekæmpelse af misinformation, herunder dem, der er involveret i faktatjek og bekæmpelse af desinformation. Disse forskellige undersøgelsesområder kulminerede i en syntese af resultater, som blev grundigt undersøgt og debatteret ved en rundbordsdiskussion blandt eksperter, hvilket berigede forskningen med forskellige perspektiver.

De vigtigste resultater

De omfattende resultater af WP4 giver et detaljeret blik på, hvordan tilliden til regeringsførelse og videnskabelige eksperter anfægtes under pandemikrisen på tværs af forskellige medieplatforme. Mainstreamavisers anerkendes generelt for at præsentere afbalancerede synspunkter og for ikke at fremme ekstremistiske holdninger. I alle de analyserede lande gav pandemien den udøvende magt, forskere og eksperter en fremtrædende plads som modtagere af tillid snarere end regeringens opposition. På samme måde fik anti-lockdown- eller anti-vax-oppositionen ikke en stemme. Diskussionerne om tillid satte ikke grundlæggende spørgsmål ved statens autoritet eller videnskabelig sandhed, men inviterede snarere til en nuanceret debat om regeringers og videnskabelige eksperter rolle i

en nødsituation. Ikke desto mindre var sundhedspolitikken og særligt vaccinerne sikkerhed og effektivitet et af de mest omdiskuterede emner i aviserne. Indholdsmæssigt er tillidsdiskussioner stærkt forment af rationelle ræsonnementer, der fokuserer på præstation og ekspertise som centrale troværdighedskriterier, mens værdibaserede troværdighedskriterier næppe spiller en rolle. Dette billede af en bredt informeret og afbalanceret debat i aviserne blev vendt, da man analyserede tillidsdiskussioner fra brugere på sociale medier som reaktion på udvalgte nyhedshistorier på Facebook. Sociale medier fungerer ofte som en platform for brugere, der typisk udtrykker skepsis og mistillid og foretrækker personlige værdier frem for faktisk nøjagtighed for at styrke deres argumenter. Denne dynamik antyder, at sociale medier måske ikke er befordrende for at skabe en balanceret og tillidsfuld samtale. Traditionelle medier, med deres forpligtelse til kritisk journalistik og omtanke, spiller en mere væsentlig rolle i at skabe et miljø med oplyst tillid blandt sit publikum.

Når det drejer sig om tillid til medierne, varierer den offentlige mening betydeligt fra land til land, hvilket peger på betydningen af regionale og kulturelle faktorer for udformningen af offentlighedens opfattelse af mediernes pålidelighed og troværdighed. I Danmark indebærer høj tillid til offentlige institutioner også medier og journalistik, som generelt betragtes som meget vigtige for samfundet og demokratiet. I Tjekkiet, Tyskland og Italien er tilliden til medier og journalistik på mellemniveau med større tillid til public service-medier og skepsis over for kommercielle mediers høje markedsandele og resultater. I Grækenland, Serbien og Polen er tilliden til medier og journalistik bemærkelsesværdigt lav, hvilket afspejler bredere sociale udfordringer og et medielandskab domineret af regeringen og nogle få rigmænd, hvilket fører til en tillidskrise.

Pandemien har forværret problemet med desinformation i alle lande og understreget behovet for omfattende uddannelsesprogrammer for at øge modstandsdygtigheden over for desinformation. Der er dog ikke observeret noget fald i tilliden til nyheder og journalistik som en pandemisk effekt. Tværtimod har tilliden til de gamle medier samlet set været relativt stabil over en observeret periode på 10 år, og i forskellige lande (især i Tyskland og Italien) er tilliden til nyhederne endda steget en smule i løbet af pandemiens første to år.

Ud over disse landespecifikke resultater foreslog eksperter en multifacetteret tilgang for effektivt at tackle spredningen af desinformation. Dette omfatter en styrkelse af professionelle journalisters rolle som afgørende formidlere af tillid, opfordring til ændring af sociale medieplatforme for at omgå algoritmers præferencevalg af vildledende indhold og fremhævelse af betydningen af EU's engagement i samregulering af digitale platforme for at opretholde en balance mellem ytringsfrihed og det nødvendige tilsyn. Desuden efterlyses omfattende uddannelse i medie- og nyhedskendskab samt solid støtte til faktatjekinitiativer for at verificere oplysningernes nøjagtighed. Journalisters sikkerhed er også et stort problem med stigende tilfælde af smædekampagner, hadefuld tale og både verbale og fysiske angreb, særligt fra ikke-statslige aktørers side under offentlige demonstrationer eller i forbindelse med interviews. I nogle scenarier har statslige aktører misbrugt deres autoritet til at intimidere journalister, hvilket understreger et presserende behov for forbedrede beskyttelsesforanstaltningerne for mediefolk mod en sådan aggression.

WP5: Udviklingspsykologisk indsigt i tillid og mistillid

Forskningsmæssig baggrund

Formålet med arbejdsplanen 5 (WP5) i EnTrust-projektet var grundigt at undersøge dynamikken i tillid og mistillid til regeringsførelse på tværs af kritiske livsfaser, der spænder fra tidlig ungdom til voksenalder, specifikt rettet mod aldersgrupperne 11-12, 14-15, 18-19 og 30-50. Undersøgelsen blev udført i syv europæiske lande: Tjekkiet, Danmark, Tyskland, Grækenland, Italien, Polen og Serbien. Det primære fokus var at analysere forståelser og fortillfælde af samt korrelater for tillid og mistillid, navnlig i lyset af de foranstaltninger, som de offentlige myndigheder og institutioner gennemførte for at kontrollere Covid-19-pandemien.

For at opnå en omfattende forståelse blev projektet struktureret omkring flere forskningsspørgsmål, opdelt i kvalitative og kvantitative kategorier. Den kvalitative forskning forsøgte at afdække betydningen af mis/tillid til offentlige myndigheder og institutioner blandt forskellige aldersgrupper, specifikt i forhold til COVID-19-kontrolforanstaltninger. Den havde også til formål at forstå, hvordan disse grupper konstruerer kilderne til deres mis/tillid til disse enheder såvel som i interpersonelle relationer. Den kvantitative forskning fokuserede derimod på at undersøge forholdet mellem myndighedernes adfærd - specifikt deres stemme, gennemsigtighed i rationaler og forudsigelighed af handlinger - og offentlighedens tillid eller mistillid og vilje til at acceptere deres beslutninger. Desuden undersøgte den, om disse virkninger var additive eller betingede, og overvejede, om en følelse af respekt kunne formidle disse virkninger.

For at løse disse spørgsmål blev der anvendt et blandet metodadesign, der kombinerede kvalitative fokusgrupper med en storstilet

eksperimentel undersøgelse. Den indledende fase involverede gennemførelse af 56 fokusgrupper med i alt 251 deltagere på tværs af alle syv deltagerlande med det formål at indsamle rig, kvalitativ indsigt i tillidens komplekse karakter. Disse indsigter dannede derefter grundlag for anden fase, et undersøgelsesbaseret eksperiment med 4.082 deltagere fra fire udvalgte lande (Tjekkiet, Tyskland, Italien og Serbien). Denne tilgang gav mulighed for en dybdegående undersøgelse af de nuancerede opfattelser og konceptualiseringer af tillid og mistillid på forskellige stadier af livet og inden for forskellige kulturelle sammenhænge.

De vigtigste resultater

I undersøgelsen af de mangesidede konceptualiseringer af (mis)tillid formulerede deltagerne et nuanceret perspektiv, der begrebsliggør tillid og mistillid som forskellige, men potentielt sameksisterende dimensioner. Konsensus hældede mod valorisering af moderat tillid som den ideelle tilstand. Denne form for tillid kan opstå gennem kritisk evaluering af tilgængelige oplysninger snarere end en ubestridt accept eller afvisning. Deltagerne markerede ekstremiteterne af tillid og mistillid som uønskede og knyttede dem til de iboende risici, der er forbundet med enten blindt at følge eller direkte afvise myndigheder uden yderligere omtanke. Desuden blev et grundlæggende niveau af generel tillid til andre understreget som uundværligt for opretholdelsen af et velfungerende samfund, hvilket tyder på, at betydningen af mis/tillid er stærkt kontekstafhængig, hvilket understreger koncepternes komplekse og situationsbestemte karakter.

I undersøgelsen af årsagerne til mis/tillid pegede deltagerne på myndighedernes viden og kompetencer som afgørende. Dette

indbefattede beslutninger og politikker, der ikke kun var velbegrandede, men også overbevisende forklaret og understøttet af en mangfoldighed af argumenter. Det blev dog bemærket, at et overskud af information kunne føre til overbelastning, skabe usikkerhed og i sidste ende mistillid. Denne hårfine balance understreger vigtigheden af at give tilstrækkelig information til at styrke forståelsen uden at være overvældende. Deltagernes skærpede opmærksomhed på, om politiske beslutningstagere handler i egeninteresse, især for økonomisk vindings skyld, understregede en kritisk kilde til mistillid. En sådan skepsis over for motiver belønner beslutningstageres integritet og altruisme generelt set.

Desuden så man, at tilliden blomstrede under betingelser med forudsigelighed, gennemsigtighed og konsistens, mens mistillid trivedes i miljøer præget af uforudsigelighed, tvetydighed og inkonsekvens. Den svingende tilgang til anti-Covid-foranstaltninger, præget af hyppige ændringer i retningslinjer og politikker, var en betydelig tillidserodning og afslørede den skrøbelige karakter af offentlighedens tillid til regeringsførelse. Tillid, som det fremgik af diskursen, var i høj grad erfaringsbaseret og derfor formet og kalibreret gennem direkte interaktioner med mennesker eller myndigheder. Det er værd at bemærke betydningen af individers egne særlige oplevelser, der kan ændre folks grad af mis/tillid; Dette var særligt tydeligt under pandemien. Desuden viste begrebet om gensidighed sig som en hjørnesteen i udviklingen af tillid, især i interpersonelle relationer. Mens denne forventning blev mindre i formelle forhold, kunne opfattet mistillid fra myndighederne udløse en gensidig mistillid fra borgerne, hvilket fremhæver et komplekst samspil mellem forventninger, opfattelser og erfaringer i landskabet af mis/tillid.

Undersøgelsen af de proceduremæssige aspekter af myndighedernes adfærd

fremhævede universelt positive virkninger af stemmeafgivelse, gennemsigtighed i begrundelser og af forudsigelige rammer på tværs af alle lande og sammenhænge. Disse faktorer øgede i væsentlig grad tilliden og accepten og reducerede samtidig mistilliden. Denne triangulering af at stemme, af gennemsigtighed og af forudsigelighed fremmede ikke kun et befordrende miljø for voksende tillid, men indikerede også, at fraværet eller tilstedeværelsen af et enkelt aspekt kunne føre til betydelige skift i tillid, mistillid og accept på tværs af forskellige lande, kontekster og resultatvariable. Et vigtigt psykologisk grundlag for disse positive resultater blev identificeret som følelsen af at blive respekteret. Når myndighederne engagerede sig i praksisser, der involverede konsultation, gennemsigtighed, eller som havde forudsigelige rammer, følte enkeltpersoner en øget følelse af respekt, hvilket igen skabte større tillid, mindre mistillid og en øget vilje til at acceptere beslutninger.

Det er interessant, at effekten af disse proceduremæssige aspekter varierede med alderen, især hos yngre deltagere i specifikke lande, såsom Tjekkiet og Serbien. Yngre personer var mindre påvirket af gennemsigtighed i begrundelsen for mis/tillid, hvilket tyder på, at gennemsigtighedens effekt på tillid stiger med alderen. Derudover udviste denne gruppe en svagere reaktion på fraværet af positive proceduremæssige aspekter, hvilket indebærer, at de kumulative virkninger af at stemme, af gennemsigtighed og af forudsigelighed i myndighedernes adfærd bliver mere udtalte med alderen. Disse tendenser blev imidlertid ikke observeret overalt, hvilket tyder på potentielle landespecifikke faktorer. På trods af disse variationer viste de overordnede psykologiske processer, der styrer mis/tillid til myndighederne, bemærkelsesværdig konsistens på tværs af forskellige sammenhænge, fra national beslutningstagning til daglig ledelse. Mens kontekstuelle forskelle

blev anerkendt, understregede forskningen alligevel den gennemgribende indflydelse, som generelle proceduremæssige aspekter har på udformningen af mis/tillid til myndigheder. På den baggrund foreslog forskningen en bredt anvendelig ramme for at øge tilliden på tværs af forskellige miljøer.

I takt med at individer udvikler sig gennem livet, udvikler deres forståelse af de samfundsmæssige konsekvenser af mis/tillid sig, hvilket øger deres evne til at engagere sig i mistillid i en mere generel sammenhæng. Med alderen sætter folk i stigende grad pris på information og udnytter denne information sammen med deres akkumulerede livserfaringer til at beslutte, om de har tillid eller mistillid til andre, herunder myndigheder. Denne modningsproces gør, at ældre personer har en mere nuanceret forståelse, så de mere effektivt kan navigere i den komplekse dynamik i mis/tillid.

Blandt de yngste årgange, de 11-15-årige, fremstår fortrolighed, især i forbindelse med hemmeligholdelse, som en kritisk komponent i udviklingen af tillid. Dette står i kontrast til voksne, der lægger større vægt på fælles værdier og verdenssyn som grundlaget for tillid. Desuden spiller familiens indflydelse for de yngre aldersgrupper en afgørende rolle i udformningen af opfattelsen af tillid og mistillid til autoriteter. Familiens betydning for, hvem eller hvad de unge skal og kan stole på, indikerer et udviklingsstadium, hvor familiens input er afgørende for at danne deres forståelse og holdninger til autoritetsfigurer. Dette fremhæver den vigtige rolle, som alder og udviklingsstadier spiller i gradueringen af tillidsdynamikken, hvilket tyder på, at tillidsskabende strategier muligvis skal skræddersys til forskellige aldersgrupper for effektivt at fremme tillid og forståelse i hele samfundet.

WP6: Vurdering af borgernes tillid til og mistillid til regeringsførelse: former, determinanter, effekter og løsninger

Forskningsmæssig baggrund

Arbejdsplan 6 (WP6) i EnTrust-projektet opdelt analysen i to hovedsegmenter, A og B, for at undersøge grundlaget for og konsekvenserne af politisk tillid og mistillid inden for rammerne af institutionel adfærd og principperne for deliberativt demokrati. Del A lancerede en innovativ onlineundersøgelse i syv europæiske lande (Tjekkiet, Danmark, Tyskland, Grækenland, Italien, Polen og Serbien) mellem januar og juni 2023. Denne undersøgelse havde til formål at afdække et komplekst udvalg af faktorer, fra sociodemografiske detaljer til politisk kultur og psykologiske holdninger, der former politisk tillid og mistillid. Undersøgelsen fremhævede betydningen af at sondre mellem tillid baseret på institutioners intentioner vs. deres resultater og gav en detaljeret undersøgelse af tillidsdynamikken i hele Europa. Del B eksperimenterede derimod med online deliberative meningsmålinger (ODP'er) om klimaforandringer i Italien, Grækenland, Polen og Danmark og undersøgte, hvordan deliberativ demokratipraksis påvirker politisk tillid. Denne innovative metode rekrutterede deltagere fra den indledende undersøgelse ved hjælp af forskellige diskussionsopfordringer med henblik på at undersøge, hvordan deltagelsesdemokrati påvirker tillid og holdninger. Formålet for denne del af undersøgelsen var at udvikle en dybere indsigt i, hvordan demokratisk engagement kan fremme tillid.

I sin stræben efter at forstå politisk tillid og mistillid anvendte del A banebrydende metoder til at dissekere de niveaudelte påvirkninger, der former tillid på både personligt og fælles plan. Del A fokuserede på et repræsentativt udsnit af indbyggere i alderen 18 år og

derover fra hvert land, som alle beherskede det nationale sprog, og undersøgte et bredt spektrum af tillidsdeterminanter i forskellige forvaltningsmiljøer. Del B's innovative tilgang testede det deliberative demokratis indvirkning på politisk tillid gennem en blanding af kvalitativ og kvantitativ forskning. Deltagerne deltog i dybdegående diskussioner om relevante samfundsmæssige spørgsmål. Her anvendte undersøgelsen statistiske metoder til at afsløre, hvordan aktiv involvering i demokratiet kan forme opfattelser af tillid til politiske institutioner. Dette tjente som eksempel på det transformative potentiale i deliberative processers evne til at øge den politiske tillid.

De vigtigste resultater

Undersøgelsens omfattende analyse på tværs af syv lande præsenterede et komplekst landskab, hvor tillidsniveauerne varierede betydeligt mellem subnational, national og europæisk regeringsførelse, med større tillid generelt til ikke-politiserede institutioner som hæren, politiet og domstolene over politiserede enheder som parlamenter og politiske partier. Især i Polen og Serbien var der større tillid til nationale regeringer end til lokale eller regionale modparter, mens Danmark og Tyskland udviste et lidt mere positivt perspektiv over for politikerne og fremhævede den indviklede dynamik i regional og national tillid. Undersøgelsen understregede også effekten af socio-demografiske faktorer på tillid og afslørede, at lavere religiøs praksis normalt var forbundet med lavere national tillid, undtagen i Danmark. Undersøgelsen viste også, at højere uddannelse og indkomstniveauer havde tendens til at korrelere med større tillid til europæisk styring, med bemærkelsesværdige undtagelser i lande som Serbien.

Individens erfaringer med statslige institutioner, der lægger vægt på retfærdig behandling, gennemsigtighed og opfattelser af korrupsion,

påvirkede i høj grad den politiske tillid. I de nord- og centraleuropæiske lande korrelerede retfærdig behandling fra velfærdsinstitutioner med højere national tillid, mens opfattet korrupsion undergravede tilliden i alle undersøgte lande. Dette afsnit af undersøgelsen pegede på betydningen af retfærdig og gennemsigtig regeringsførelse for at opbygge tillid, idet negative erfaringer og opfattelser af korrupsion fører til faldende tillidsniveauer.

Politiske kulturelementer, herunder politisk interesse, effektivitet, anti-establishment - synspunkter og konspiration, sammen med partiskhed og ideologiske præferencer, spillede komplekse roller i udformningen af politisk tillid. Mens politisk effektivitet var positivt korreleret med europæisk tillid, påvirkede anti-establishment-følelser og konspiration negativt tilliden til både national og europæisk styring. Analysen fremhævede også en "tillidskløft" mellem dem, der var på linje med regeringspartierne, som udviste større indenrigspolitisk tillid, og dem, der favoriserede oppositionspartier, idet EU-skeptiske tilhængere udviste lavere tillid på EU-plan. Dette mangesidede forhold mellem politisk deltagelse, subjektiv trivsel og politisk tillid illustrerede yderligere de forskellige påvirkninger på tillid til regeringsførelse og pegede på det nuancerede samspil mellem personlige politiske holdninger, erfaringer og bredere samfundsmæssige tendenser i udformningen af offentlighedens tillid til politiske institutioner.

Med hensyn til WP6-programmets segment B afslørede analysen af effekten af online-deliberative meningsmålinger (ODM'er) på selvrapporeret tillid til institutter begrænsede direkte effekter, hvilket tyder på, at ODM'ernes asynkrone og mindre fordybende karakter sammenlignet med offline deliberative processer kan have bidraget til vanskeligheden ved at opnå statistisk signifikante virkninger på tilliden. Eksperimentet påvirkede

imidlertid flere andre indikatorer betydeligt, hvilket antyder, at selvrapporteret tillid måske ikke fuldt ud har fanget nuancerne i tillidsdynamikken. Deltagerne udtrykte stærke ønsker om, at de offentlige institutioner spiller en mere aktiv rolle i behandlingen af drøftede emner, og de gav udtryk for øget påskønnelse af direkte demokratiske mekanismer, hvilket tyder på et ønske om større inddragelse i den politiske debat. Resultaterne viste også en stigning i ekstern politisk effektivitetsfølelse, hvilket er i overensstemmelse med litteraturen. Dette tyder på, at deliberation kan øge oplevelsen af politisk lydhørhed. Desuden påvirkede eksperimentet deltageres syn på specifikke emner, såsom økonomisk vækst versus miljøbeskyttelsesdilemma, hvilket tyder på, at deliberative processer kan ændre folks holdninger til centrale politiske emner.

Undersøgelsen undersøgte yderligere, hvordan forskellige typer interaktioner inden for den deliberative ramme – i dette tilfælde: interaktioner med politiske repræsentanter og videnskabelige eksperter - påvirker deltageres holdninger. Eksklusive interaktioner med politikere førte til en øget anerkendelse af politiske repræsentanters rolle og et fald i anti-politiske holdninger, hvilket fremhævede potentialet i direkte engagement med politikere for at øge den politiske effektivitetsfølelse og reducere kynismen over for politik. Omvendte skabte interaktioner udelukkende med eksperter mere desillusionerede holdninger til politiske løsninger og lagde vægt på individuelle handlinger frem for politisk engagement, hvilket pegede på et "teknokratisk" skift i deltageres perspektiver. Disse resultater understregede kompleksiteten i at forbedre institutionel tillid gennem deliberative processer og antydede, at mens direkte engagement med politiske figurer kunne have en positiv indvirkning på synspunkter om politisk intervention og tillid til institutioner, kan ekspertinteraktioner tilskynde til et tilbageskridt fra politiske

løsninger. Forskningen fremhævede vigtigheden af nærhedsrelationer i opbygningen af tillid og foreslog, at deliberative processer, på trods af udfordringerne ved digitale platforme, kan spille en afgørende rolle i at bygge bro over kløften mellem borgere og institutioner og give indsigt i effektive strategier til forbedringen af demokratisk engagement og tillid i en tid med faldende politisk deltagelse.

WP7: Civilisering af tillid og mistillid: rollemodeller og anbefalinger

Forskningsmæssig baggrund

Arbejdsplan 7 (WP7) i EnTrust-projektet blev udformet med henblik på omhyggeligt at dissekere den udviklede dynamik i tillid og mistillid, der kendetegner samspillet mellem civilsamfundsorganisationer og EU's forvaltning. Med udgangspunkt i en omfattende analyse havde WP7 til formål at kortlægge det nuværende landskab og forstå tillidens betydning i disse interaktioner med henblik på at afdække potentielle muligheder for at styrke dialog og samarbejde.

WP7 indledte en *mixed-methods*-baseret undersøgelse, der omfattede en analyse af udviklingen i civil deltagelse i EU's forvaltning, en undersøgelse af tilblivelsen af og betingelserne for civilsamfundsorganisationernes tillid til EU-institutionerne og en evaluering af praksis for civil dialog, der anses for troværdig på både EU- og medlemsstatsplan. Metoden omfattede et bredt spektrum af dataindsamlings-teknikker, herunder skrivebordsundersøgelser, spørgeskemaundersøgelser, fokusgrupper og interviews med repræsentanter fra forskellige civilsamfundsorganisationer, hvilket sikrede en nuanceret forståelse af de faktorer, der påvirker tillidsdynamikken i EU's forvaltning.

De vigtigste resultater

Undersøgelsen af udviklingen i civilsamfundets engagement i EU's forvaltning fastslog ikke entydigt, om EU-institutionernes tilsidesættelse af civilsamfundsorganisationer skyldes manglende tillid. Undersøgelsen fremhævede imidlertid, at tilliden til EU grundlæggende er baseret på de principper og værdier, der er nedfældet i EU-traktaterne, og understregede normative principper som "god regeringsførelse", der er beskrevet i hvidbogen om nye styreformer fra 2001. Dette dokument markerer et skift i EU's politik fra blot at formidle information, som det var tilfældet med Amsterdam-traktaten i 1997, til at øge deltagelsen og formalisere samarbejdet med formidlende organer. Qatargate-skandalen i 2022 markerede et tilbageslag og mindskede civilsamfundsdeltagelsen, men de seneste tendenser viser en fornyet indsats for at anerkende og formalisere civilsamfundsorganisationernes rolle i demokratisk regeringsførelse på EU-plan. Begrebet god regeringsførelse i EU forstås som en balance mellem tillid og en vis grad af mistillid, som afspejlet i Europa-Parlamentets beslutninger 2022/2075(INI) og 2023/2034(INI), der udviser elementer af både tillid og mistillid.

I EU-sammenhæng viser sondringen mellem institutionel tillid og tillid mellem mennesker, at selv om begge er forankret i Unionens grundlæggende principper og værdier, er deres udviklingsveje forskellige. Institutionel tillid opstår inden for de juridiske og institutionelle rammer, der styrer interaktioner og forventninger, hvilket fremhæver den rolle, som strukturerede miljøer spiller for at fremme tillid. Tilstedeværelsen af retlige rammer alene garanterer imidlertid ikke tillid på individuelt niveau, hvilket tyder på, at interpersonel tillid stammer mere direkte fra personlige oplevelser og interaktioner.

Både institutionel og interpersonel tillid anses for at være afgørende for civile civilsamfundsorganisationers virke i EU, fordi det fungerer som et afgørende grundlag for samarbejdet og samtidig letter adgangen til EU-institutionerne. Denne dynamik understreger den nuancerede rolle, som tillid og mistillid spiller i civilsamfundsorganisationernes aktiviteter, idet tillid fremmer engagement, mens mistillid giver anledning til forsigtighed og kritisk deltagelse. Betydningen af mistillid varierer dog blandt respondenterne, hvilket viser mistillidens komplekse rolle i civilsamfundsaktiviteter.

Den gensidige tillid mellem civilsamfundsorganisationer og EU-institutionerne understreger et centralt aspekt af deres interaktion. Selv om tillid til EU er afgørende for civilsamfundsorganisationernes aktiviteter, viser det sig, at EU-institutionernes tillid til dem er lige så vigtig. For at den politiske beslutningstagning kan overskride formaliteterne og blive virkelig effektiv og meningsfuld, skal disse institutioner have tillid til, anerkende og respektere civilsamfundsorganisationerne, hvilket desværre ikke er opfyldt overalt. Denne dynamik fremhæver den afgørende rolle, som tillid spiller for at muliggøre væsentligt engagement og samarbejde.

Over tid har respondenternes opfattelse af tillid til EU vist en varieret udvikling, idet stort set lige mange melder om øget og faldende tillid, mens en betydelig del ikke observerede nogen ændring. Denne variation peger på den komplekse og foranderlige karakter af tillidsrelationer i EU-sammenhæng. Desuden blev begrebet gensidig tillid og respekt fremhævet af respondenter og fokusgruppemedtagere som afgørende for et effektivt samarbejde. Forestillingen om, at tillid er gensidig og skal flyde i begge retninger for konstruktivt engagement, blev bredt anerkendt. En nøglefacilitator for denne gensidige tillid var den fælles

opfattelse af en fælles mission. Dette antyder, at tilpasning af mål og værdier kan styrke tilliden og allianceerne mellem civilsamfundsorganisationer og EU-institutioner betydeligt, hvilket understreger vigtigheden af gensidig forståelse og fælles mål for at fremme et samarbejdende og tillidsfuldt miljø.

En troværdig civil dialog om EU-anliggender er altafgørende for at fremme tilliden til EU's styring. Meningsfuld inddragelse af borgerne og deres organisationer i beslutningsprocesserne øger sandsynligheden for, at politikkerne vil være lydhøre over for samfundets behov og dermed bidrage positivt til tilliden til regeringsførelse. Etablering af gennemsigtige processer, tildelingen af klare ansvarsområder til udpegede personer i institutionerne og præciseringer af alle interessenters roller er vigtige skridt i retning af at opbygge tillid. Den manglende civile dialog og den manglende opfyldelse af forventningerne kan imidlertid undergrave tilliden til EU-institutionerne betydeligt. Tillid kultiveres mest effektivt, når demokratier skaber politik, der gavner alle interessenter - både mennesker, dyr og miljø. Civilsamfundsorganisationernes deltagelse gennem hele beslutningsprocessen er afgørende for at nå dette mål. På trods af et kollektivt ønske om, at konsultationer skal være mere gennemsigtige, demokratiske og inklusive, mangler Europa-Parlamentet og EU-institutionerne i øjeblikket en sammenhængende strategi for civil dialog, hvilket ofte fremmer ensrettet kommunikation med offentligheden. Selv om den nylige "borgervending" på EU-plan er blevet kritiseret for blot at være symbolsk, har der været særligt positive skridt, såsom samarbejdet med European Students' Union, hvilket tyder på potentiale for et mere substantielt engagement.

På medlemsstatsniveau er det fortsat en udfordring at kommunikere effektivt om EU-anliggender, og det skaber undertiden mistillid.

Praksis i forbindelse med civil dialog varierer betydeligt på tværs af medlemsstaterne, og de eksisterende rammer og mekanismer til inddragelsen af civilsamfundet i udformningen af nationale holdninger til EU-lovforslag sikrer ikke et konsekvent og meningsfuldt engagement. På trods af disse bestræbelser står civilsamfundsorganisationer i hele EU over for udfordringer, der omfatter nye ufordelagtige love, begrænsninger af retten til at protestere og angreb på aktivister. Dette får alt sammen alarmklokkerne til at ringe, da civilsamfundets råderum bliver indskrænket. Disse problemer fremhæver det kompleksitet af civil dialog i EU og understreger behovet for en mere koordineret indsats for at fremme en oprigtigt inklusiv, gennemsigtig og troværdig dialog, der kan bygge bro over kløften mellem EU-institutionerne, medlemsstaterne og civilsamfundet.

Oplysninger om projektet

EnTrust-projektet er finansieret af EU inden for rammerne af Horizon2020 forsknings- og innovationsprogrammet (tilskudsafale nr. 870572). EnTrust-konsortiet består af otte partnerhold, der gennemfører forsknings- og formidlingsaktiviteter i syv lande (Tjekkiet, Danmark, Grækenland, Tyskland, Italien, Polen og Serbien) og på EU-plan. Arbejdsplanen består af syv arbejdsplaner, der systematisk analyserer og reflekterer over forskellige aspekter af emnet tillid og mistillid.

Yderligere oplysninger om EnTrust-projektet findes på www.entrust-project.eu

Konsortium:

[Civilsamfundet i Europa](#) (Bruxelles, Belgien)

[Masaryk Universitet](#) (Brno, Tjekkiet)

[Panteion Universitet for Samfundsvidenskab og Statskundskab](#) (Athen, Grækenland)

[Beograds Universitet, Institut for Filosofi og Social Teori](#) (Serbien)

[Københavns Universitet](#) (Danmark)

[Universitetet i Siegen](#) (Tyskland)

[Universitetet i Siena](#) (Italien)

[Warszawa Universitet](#) (Polen)

Kontakt

Professor Dr. Christian Lahusen
Projektkoordinator
Universitetet i Siegen
Institut for Samfundsvidenskab
Adolf-Reichwein-Str. 2
57068 Siegen – Tyskland

E-mail: entrust@uni-siegen.de

Links til sociale medier



Projektoplysninger

Type af projekt: Samarbejdsprojekt
Opkald: H2020 SC6 GOVERNANCE-01-2019: Trust in Governance
Startdato: februar 2020
Varighed: 48 måneder
Koordinator: Prof. Dr. Christian Lahusen, Siegen Universitet
Tilskudsafale nr: 870572
EU-finansieret projekt Budget: 2,978,151.25 €



Dette projekt har modtaget støtte fra EU's Horizon 2020 forsknings- og innovationsprogram under tilskudsafale nr. 870572. Indholdet af denne publikation er udelukkende forfatterens ansvar og afspejler ikke nødvendigvis EU's holdning.

www.entrust-project.eu
